

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ASiantuntijalausunto suhteessa

SOSIAALIHUOLLON PALVELUPROSESSEIHIN JA PÄÄTÖKSENTEKOON SEKÄ KEHITTÄMISTYÖHÖN MUODOSTUVASSA PALVELUJÄRJESTELMÄSSÄ

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 21.5.2018

Marja Heikkilä, johtaja Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

LAUSUNTOA TEHDESSÄ ON SKYLLAN JA KHARYBDIIN VÄLISSÄ.....

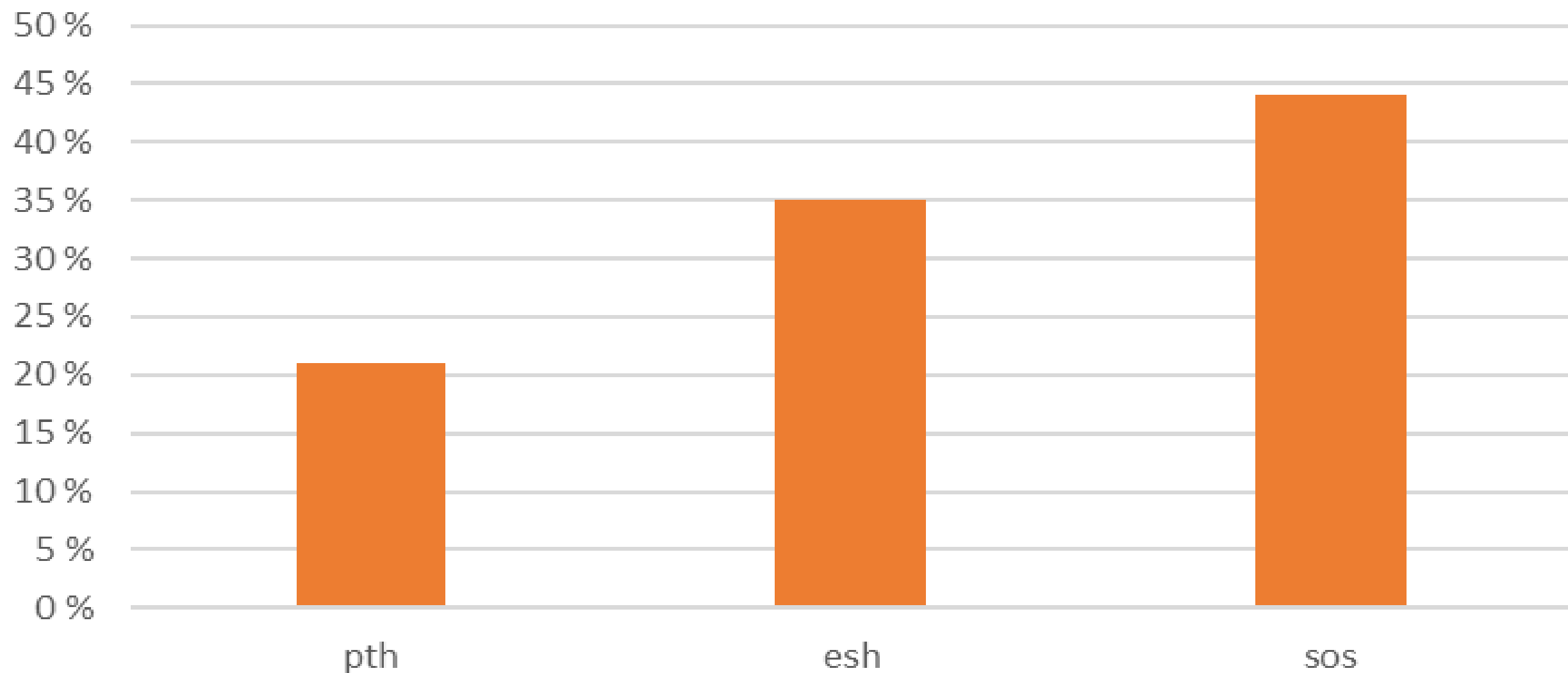
- Sote-uudistusta pitäisi saada eteenpäin – erittäin paha, jos se pysähtyy...
- Maakunnassa/kunnissa tehty hyvää, asiakaslähtöistä, sote-integraatioon pohjaavaa kehittämistyötä
- **Mutta**
- Sosiaalihuollon asiakkaan näkökulmasta lakiluonnos on huono
 - Se piilottaa palvelut eikä suinkaan helpota palveluihin pääsyä niin kuin lain tarkoitus on – koska sote-keskus ei ole 1. ovi palveluihin
 - Se korostaa sosiaalihuollon viranomaisluonnetta eikä varsinaista ennaltaehkäisevää, auttavaa, hoivaavaa, kuntouttavaa ja muutokseen motivoivaa työtä

VAIKKA SOSIAALIHUOLLON ROOLI JA MERKITYS ON SUURI*, LAKIEHDOTUS EI TUE SEN PALVELUPROSESSIA

- ***Uuden, vuonna 2015 voimaan tulleen sosiaalihuoltolain mahdollistama sosiaalihuollon prosessin*** toteuttaminen entistä nopeammin, palveluita integroiden ja asiakasta osallistaen alkanut juuri toteutua kunnissa
- ***Uutta lainsäädäntöä valmisteltaessa ei ole ollut tarpeeksi aikaa tai sosiaalihuollon asiantuntijoita mukana pohtimassa sen toimivuutta sosiaalihuollon asiakkaan näkökulmasta.***
 - Prosessi pirstoutuu siten, että asiakkaan on vaikea tietää, mistä ja miten palvelua on saatavissa
 - Markkinoistamisen paine pirstoo palveluja entisestään, vaikka sosiaalihuollossa palveluja ulkoistettu jo yli 30 % volyymistä

SOTE-MENOT KESKI-SUOMESSA (2015)

PALVELUIDEN OSUUDET

JOTTA SOSIAALIHUOLLON PROSESSIA MUOTOUTUVASSA PALVELUJÄRJESTELMÄSSÄ VOITAISIIIN PARANTAA, TULEE SOTE-KESKUKSEN SOSIAALIHUOLLON OSUUTTA KASVATTAA

- HE:n mukainen sosiaaliohjaus sote-keskuksessa ei turvaa sosiaalipalvelujen eikä integroitujen palvelujen tarpeessa olevan asiakkaan tilannetta, vaan pakottaa hänet liian usein liian nopeasti liian raskaiden palveluiden piiriin
- Kun edellinen lakiversio valinnanvapauslaiksi kompastui perustuslakivaliokunnassa siihen, ettei yksityinen sote-keskus voi käyttää julkista valtaa ja tehdä palvelujen myöntämistä koskevia viranomaispäätöksiä, nyt on menty toiseen ääripäähän.
- Tosiasiassa sosiaalityö ja sosiaaliohjaus ovat pääosin ihmisten kohtaamista, psykososiaalista tukea, tukiverkoston rakentamista, monipuolista viestintää ja rakenteellista sosiaalityötä, jota voidaan tehdä soveltuvin osin myös sote-keskuksessa.

RATKAISUEHDOTUS 1.

- **Kapitaatiomallin rahoitukseen** turvataan sosiaaliohjauksen rahoitus sellaisena, että sillä on mahdollisuus ohjata ja rahoittaa sellainen sosiaaliohjaus/sosiaalityö sote-keskuksessa, joka **turvaa perustason sote-integraation ja vähentää kustannuksia sekä helpottaa ihmisten asioimista järjestelmässä.** Järjestelmä myös arvioi palvelukokonaisuuden onnistumista ja huolehtii näistä sote-keskuksen asiakkaista. Tässä tapauksessa kyseessä ei olisi pelkkä sosiaalihuollon asiakkaiden pois-ohjaaminen, vaan **huolta pitävä malli, joka pyrkisi ratkaisemaan ihmisten elämän ongelmia perustasolla.**
- Tähän tulisi jatkossa liittää myös **perhekeskusten** rahoitus. Tällä hetkellä niitä ei mainita missään lainsäädännössä, vaikka ne ovat samantasoista peruspalvelua kuin sote-keskukset.

SOSIAALIHUOLLON PROSESSIN JA PÄÄTÖKSENTEON KANNALTA KESKEISEEN ROOLIIN UUDESSA PALVELUMALLISSA ASETTUU LIIKELAITOS

UHKIA:

- Uhkana on, että palveluiden saatavuus syrjäseuduilla ja niiden räätälöinti heikkenee
 - Vrt. toimeentulotuen Kela-siirron vaikutukset kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin
 - ParasSos –tutkimushankkeen tulokset*
- Vaarana on myös se, että liikelaitoksista tulee sosiaalihuollon osalta vain ”arviointi- ja päätöstehtaita”.
 - Palvelu hajaantuu lukuisiin ostopalveluihin ja seteleihin.

*Paras Sos: Mitä tapahtuu kuntalaisen sosiaalipalveluille Paras-uudistuksessa? -tutkimusohjelma 2008 -2011. THL

... JATKU

MAHDOLLISUUKSIA

- Prosessiin on mahdollista synnyttää uusi maakunnallinen sosiaalihuollon erityisosaamisen taso, kunhan vain uusi tilanne osataan käyttää hyödyksi.
 - Uutta tasoa kaivataan erityisesti vammais-, lastensuojelu-, vanhus- päihde- ja mielenterveyspalveluissa.
 - Usein kysymys myös moniammatillisten ryhmien työskentelystä, joihin uusi malli antaisi mahdollisuuden.
 - Vaatii kehittämis- ja tutkimusresursseja tuekseen.

RATKAISUEHDOTUS 2.

Sosiaalihuollon prosessin turvaamiseksi rahoitetaan maakunnallisen sosiaalihuollon organisoiminen. Sosiaalihuollon siirtyminen kuntatasolta maakunnalliseksi ja samalla valinnanvapauden toteuttaminen on niin **valtava prosessi**, että ainakaan niissä maakunnissa, joissa ei jo ole siirrytty kuntayhtymämalliin, ei ole mitään edellytyksiä synnyttää hallittua sosiaalihuollon palveluprosessia ilman merkittävää lisäpanostusta nykyisessä aikataulussa.

Myös liikelaitosmalli edellyttää pilotointia ja sen rahoitusta!

KEHITTÄMINEN

- Valtava järjestelmämuutos, johon tulee kytkeä jatkuva kehittämispanostus
- Jo nyt tiedetään, että järjestelmä vaatii jatkuvaa korjaamista. Tämä edellyttää rinnalleen kehittämis- ja tutkimustoimintaa –muuten kyseessä hakuammunta
- Kehittäminen kaikilla tasoilla: kunta – järjestäjä – tuotanto
- Sosiaalihuollon toimintakokonaisuuden kehittyminen ja kehittäminen edellyttävät selkeää sosiaalihuollon ja laajemmin sosiaalialan TKKI rakennetta.

KIITOS

JA

HYVÄÄ

KESÄÄ!